

סימנים דאורייתא או דרבנן / כז.

תוכן

- א. שאלות בירור על הסוגיא
- ב. שיטת הקצות בסוגיא, ותירוץ הקושיות על פי דבריו
- ג. הוכחות נגד הקצות-ראיות שספק הגמ' הוא גם לגבי חשש איתרמי
- ד. שיטת העונג יו"ט בסוגיא, ותירוץ הקושיות על פי דבריו
- ה. קושיות נגד היסוד המשותף לקצות ולעונג יו"ט
- ו. הצגת הסתירות בדברי הרמב"ם
- ז. יישוב ע"פ דברי הכס"מ, והערה על דבריו
- ח. תירוצו של הנודע ביהודה

הגמ' (כז). שואלת: "איבעיא להו סימנין דאורייתא או דרבנן מאי נפק"מ לאהדורי גט אישה בסימנים".
הגמ' נשארת בספק, ולכן פסק הרא"ש להלכה שלא מחזירים גט בסימנים.

א. שאלות בירור על הסוגיא

יש לשאול כמה שאלות על הסוגיא:

1. מהו ספק הגמ'.
2. הגמ' אומרת שנפק"מ לאהדורי גט אישה בסימנים, ונשאלת השאלה למה הגמ' לא אמרה ציור יותר פשוט ומצוי שנפק"מ להתיר אישה בעדות סימנין על מיתת בעלה.
3. רש"י (ד"ה לאהדורי גט) מבאר, שכוונת הגמ' היא כאשר הגט אבד מן השליח. ונשאלת השאלה, למה רש"י הוצרך לפרש כך ולא פירש באופן הפשוט שמחזירים את הגט לאישה כאשר טוענת שאבד ממנה או לבעל (כאשר הוחזקו שני יוסף בן שמעון).
4. מבואר במהלך הסוגיא שגם אם נאמר שסימנין לאו דאורייתא, סימן מובהק מועיל מן התורה. ושאלו הראשונים (הריטב"א ועוד), אי"כ למה כאשר הגמ' שאלה מהברייתא של סימני אוכף היא תירצה שמדובר בעדים, היה לגמ' לומר שמדובר בסימן מובהק (ועיין שם שתירצו אה"נ אך הייתה סיבה אחרת למה הגמ' נקטה כך).
5. כבר הזכרנו שהגמ' כאן נשארת בספק, ולכן נפסק להלכה שלא מתירים אישה בעדות סימנים ולא משיבים גט בסימנים. אך קשה, שהגמ' בחולין (עט): אומרת שסימנין דאורייתא.

ב. שיטת הקצוה"ח בסוגיא

רש"י על הסוגיא בחולין מפרש, וז"ל:

"מדסמוך אסימנין ושרי איסורא עליהו, ש"מ הא דסמכינן אסימנין בחזרת אבידה דאורייתא היא, דאי דרבנן נהי דעבוד רבנן תקנתא בממונא, באיסורא מי מצי מתקני".

והקשה עליו הרמב"ן, מה עניין זה לזה (ז"א, סימנים באבידה לסימנים באיסורים) הרי באבידה יש חשש של מיחזא חזי (כוונתו שבאבידה חוששים שמא האדם שמביא סימניו אינו בעל החפץ, אלא שהוא ראה את האבידה ולכן יודע את סימניה) אי נמי כסומא בארובה (ז"א שהאדם מנחש את הסימנים ולא באמת יודע אותם). אלא וודאי, ממשיך הרמב"ן, שסימנין אלו קאמרינן שהם עיקר לסמוך עליהם בעניין זה וגמרא גמירי לה.

הקצה"ח (רנט, ב) מסביר על בסיס דברי הרמב"ן הנ"ל, שכל ספק הגמ' בסוגיין הוא רק במקום שיש חשש משקר, וזה מה שמבררת הגמ' (שאלה 1), האם מהתורה חוששים לכך שהוא משקר או לא, אבל במקום שאין חשש כזה פשוט לגמ' שסימנים יועילו מדאורייתא ולא חוששים לאיתרמי (ז"א שמא יש שני חפצים עם אותם סימנים).

יישוב הקושיות ע"פ הקצה"ח

על פי זה מיישב הקצות חלק מהשאלות שהבאנו לעיל. בעדות על אדם שמת, התורה האמינה לעד אחד ומוכח א"כ שהתורה גבי עדות על מת לא חששה לשקר, ואם כך מובן למה הגמ' אומרת נפק"מ לאהדורי גט אשה (שאלה 2), מכיוון שכל ספק הגמ' הוא רק במקום שיש חשש משקר וגבי הכרת מת אין חשש שקר. לעומת זאת בשליח יש חשש שהוא משקר וכמו שכתבו הרשב"א והר"ן (גיטין כז). ששליח חשוד לשקר שממנו אבד הגט, מפני שלא רוצה שלבעל יהיה תרעומת עליו, או משום שהוא נוגע בשכרו.

וכן מיושבת הסוגיא בחולין (שאלה 5), כיון שיש חילוק גדול בין הסוגיות. בחולין הגמ' עוסקת באיסורים ושם פשוט לגמ' שסימנים דאורייתא כי אין שם חשש שקר (וכמו שהסברנו לעיל, כך גם באיסורים שהתורה האמינה לעד אחד מוכח שלא חששה לשקר). אך אצלנו יש חשש שקר ולכן מסתפקת הגמ' האם התורה חששה כאן לשקר או לא.

על פי דברים אלו ניתן לכא' ליישב גם את השאלה על רש"י¹ (שאלה 3). בעל שאומר גירשתי את אשתי נאמן במיגו שבידו לגרשה, ולכן כאשר הוא טוען שאבד ממנו הגט אנו לא חוששים שהוא משקר, וזו הסיבה שרש"י לא יכל לפרש שהנפק"מ שהגמ' מציינת היא להחזיר את הגט לבעל, שהרי אין שם חשש משקר וכנ"ל.

אמנם הסברנו למה רש"י לא פירש שמחזירים לבעל, אך עדיין צריך להבין למה לא פירש שמחזירים לאשה. ואע"פ שאשה נאמנת לומר לבעלה גירשתי כי חזקה שאינה מעיזה פניה גבי בעלה, כאן שיש גט היא מעיזה וא"כ יש חשש שהיא משקרת ונשארת שאלתנו למה רש"י לא פירש שמדובר באשה.

ר' שמואל (נא, א) מבאר שכנראה רש"י למד כדברי הרא"ש (סימן יד), דהנה, הגמ' (כח). אומרת "הוא אומר סימני הגט והיא אומרת סימני הגט יינתן לה במאי אילימא.. אלא נקב יש בו בצד אות פלוני". ונחלקו הר"ף והרא"ש האם מחזירים גט לאשה בסימן שאינו מובהק.

הרי"ף סובר שאין מחזירין אלא בסימן מובהק כי נשארנו בספק ואולי סימנים לאו דאורייתא. לעומתו סובר **הרא"ש** שאפילו אם סל"ד משיבין לאשה את הגט בסימן שאינו מובהק. שאמנם כיוון שיש גט היא מעיזה ולכן אינה נאמנת, פה כיוון שיש לה סימנים היא נאמנת. ואם נאמר שרש"י למד כמו

¹ וכך כותב ר' שמואל רוזובסקי בשיעורים סימן נא אות א..

הרא"ש מובן למה לא פירש שמדובר כאשר נפל מיד האשה (שא"כ היו משיבים לה את הגט אפילו אם סימנים לאו דאורייתא וכנ"ל)².

הקצות בהמשך דבריו מיישב גם את השאלה שהזכרנו בשם הראשונים(שאלה 4), למה הגמ' לא תירצה שהברייתא של סימני אוכף מדברת בסימנים מובהקים ונדחקה להעמיד בעדים. ומחדש הקצות שגם בסימן מובהק חוששים לשקר³ (מיחזא חזי איני כסומא בארובה) וכיוון שכך הגמ' לא יכלה לתרץ שמדובר בסימנים מובהקים, שהרי כבר הסביר הקצות בתחילת דבריו, דכל ספק הגמ' הוא מצד חשש משקר ולכן כדי לדחות את הראייה הוצרכה הגמ' לתרץ שמדובר בעדים.

ג. קשיים בדרך הקצות

יש להקשות על הקצות, לפי דרכו לא מובן כ"כ איך הגמ' רוצה לפשוט את הספק מהברייתא שאין מעידין אלא על פרצוף הפנים וכו'. הרי שם מדובר בעדות על המת, ושם התורה לא חששה לשקר (וכמו שכבר הסברנו לעיל), וכן יש לשאול בהמשך הסוגיא, כאשר הגמ' מביאה את הברייתא שאין מעידין על השומא.

הקצות באמת מתייחס לשאלה זו (אמנם הוא מתייחס רק לברייתא השנייה שאין מעידים על השומא, אך צריך לומר זאת גם לגבי הברייתא הראשונה) ומסביר שהגמ' רצתה לפשוט בק"ו. ז"א אם אפילו גבי הכרת המת ששם לא חששו לשקר סימנים דרבנן, כ"ש שבאבידה שמתווסף החשש של משקר שסימנים יועילו מדרבנן, שהרי אפילו ללא חששות אלו, גוף הסימן הוא מדרבנן וכנ"ל.

ראיות נגד הקצות

נראה להוכיח מכמה מקומות⁴, דספק הגמ' הוא גם בשאלה האם חוששין לאיתרמי, ודלא כהקצות שפירש שהספק הוא רק האם חיישינן למשקר.

1. נקדים, הגמ' (כג): אומרת שלת"ח מחזירים אבידה בטביעות עין מכיוון שלא חוששים שהוא משקר. הגמ' (יח): מספרת שלרבב"ח אבד גט בביהמ"ד (ומסביר שם רש"י שהוא היה שליח להביא את הגט לאשה) וכאשר הוא נמצא רבב"ח אמר שיחזירו לו כי "אי סימנא אית לי בגויה אי טביעות עינא אית לי בגויה". ממשכיה הגמ' ואומרת שהחזירו לו את הגט ורבב"ח הסתפק למה החזירו לו "אי משום סימנא אהדרה ניהלי וקא סברי סימנן דאורייתא אי משום טביעות עינא אהדרה ניהלי ודוקא צורבא מרבנן אבל איניש דעלמא לא".

ונשאלת השאלה, לפי הקצות שכל הספק בגמ' הוא רק האם חוששים מהתורה לשקר (אך לאיתרמי לא חוששים) איך רבב"ח אמר שאם החזירו לו משום סימנים אז קא סברי סימנים דאורייתא, הרי גם אם סברו שסל"ד הם היו צריכים להחזיר לו מכיוון שהוא ת"ח ולא חוששים שישקר. אע"כ שאם סל"ד גם לת"ח לא מחזירים בסימנים וזה רק אם הספק הוא גם מצד חשש איתרמי.

² יש להעיר על מהלך זה של ר' שמואל שקצת לא נוח ליישב את דברי רש"י(לפחות לגבי בעל) על פי דברי הקצות כאשר הקצות בנה את דבריו על רמב"ן שחולק על רש"י ויותר מזה שנראה שרש"י עצמו חולק על כך.

³ קושיות על חידוש זה ר' לקמן בעזה"י.

⁴ חלק מהראיות הם מדברי הקהילות יעקב בסימן כו.

2. ר' זירא (יח:): מקשה שיש סתירה בין משנה לברייתא. רב אשי שם מתרץ שהברייתא שכתוב בה יחזיר מדברת על מקרה "כגון דקא אמר נקב יש בו בצד אות פלונית (והיינו סימן מובהק) ודווקא בצד אות פלונית אבל נקב דעלמא לא". זו הגירסא אצלנו בגמ', אך **התוס'** (גיטין כז:): ונראה שכך גם **הרמב"ם** (גירושין ג, יא) גרסו שרב אשי אמר "כגון דקא אמרי עדים יש נקב "... וא"כ רואים שהספק הוא גם האם חוששים מהתורה לאיתרמי. שאם החשש היה רק שמא משקר, בשני עדים שאין כזה חשש, היה צריך להספיק סימן רגיל, ואם בכ"ז רב אשי הצריך סימן מובהק בגלל הספק, מוכח שחוששים גם לאיתרמי.

3. **התוספות** (כז: ד"ה 'וניחושי') הקשו למה הגמ' לא פושטת שסימנים דאורייתא מהברייתא של מצאו קשור בכיס או בארנקי. ותרצו התוס', שהיה אפשר להעמיד שהמאבד הוא זה שמצא ויש לו טב"ע על הכיס, וכיוון שהוא מצא בעצמו הוא יהיה נאמן במיגו, דאי בעי אמר לא איבדתי.

לפי הקצות שהצד לומר שסל"ד הוא בגלל חשש משקר בלבד, אז במקרה של התוס' שיש לו מיגו (ולכן מאמינים לו ולא חוששים שהוא משקר) היה מספיק שייתן סימן בינוני בשביל שנישיב לו את הכיס, וא"כ למה מצריך התוס' טב"ע. אע"כ רואים שגם במקום שאין חשש משקר לא מהני סימנים, בגלל חשש נוסף והוא חשש איתרמי.⁵

4. כבר הזכרנו את קושיית הגמ' מהברייתא של סימני אוכף ואת התירוץ שמדובר בעדים. **רד"ה** 'אימא בעדי אוכף' כותב: "אם יש עדים המכירים בטביעות עין לאוכף" ונשאלת השאלה למה רש"י הוצרך לומר כן, ולכא' נראה מכאן שרש"י למד דלא כהקצות. שהרי לפי דרכו של הקצות, היה מספיק לומר 'עדים המכירים בסימני' מכיוון שבעדים אין חשש משקר, וא"כ גם סימנים בינוניים צריכים להועיל, שהרי כל החשש בסימנים הוא שמא משקר. ומכך שרש"י כתב 'המכרים בטביעות עין' מוכח לכא', שיש גם חשש איתרמי ולכן סימנים לא יועילו (הגמ' בשלב זה על הצד שסל"ד).⁶

5. נראה לכא' שאפשר להביא ראיה מדברי **הרא"ש** (סי' יד) שכבר הבאנו לעיל. כאשר הרא"ש מביא את דברי הר"ף שפוסק שנותנים לה רק בסימן מובהק הוא אומר: "ונראה לי דלא בעינן הכא סימן מובהק, דוודאי להחזירו לבעל לגרש בו הוא דבעינן סימן מובהק שלא יגרשנה בגט שנכתב לשם אשה אחרת". רואים אנו, שאע"פ שאין בבעל חשש משקר, וכמו שהסברנו לעיל, מצריך הרא"ש סימן מובהק, ומוכח א"כ שיש גם חשש איתרמי. בנוסף מעצם לשון הרא"ש רואים שהוא מדבר על חשש איתרמי.

ד. שיטת העונג יו"ט

בעיקרון דומה לקצות, אך עם תוספת קלה, מסביר העונג יו"ט (קכו) את הסוגיא. **העונג יו"ט** מסביר שהספק של הגמ' (שאלה 1) הוא מצד שתי החששות: חשש משקר וכמו שהסברנו לעיל שמא מיחזא חזי א"נ כסומא בארובה וגם חשש איתרמי, והיינו האם מהתורה חוששים שמא הזדמנו שתי אבידות עם אותם סימנים. עפ"ז הוא מתרץ חלק מהשאלות שהזכרנו לעיל. **רש"י** הסביר שמדובר בשליח(שאלה 3) מכיוון שרק בכה"ג יש את שתי החששות, לעומת מקרה בו האשה טוענת שאבד ממנה שם יש רק חשש משקרת ולא איתרמי. אין חשש איתרמי בכה"ג מכיוון שאם

⁵ אמנם צריך ביאור למה התוס' אמרו טב"ע ולא הסתפקו בסימן מובהק, ואולי באמת כי אין כ"כ הבדל ביניהם.

⁶ אמנם מה שהערנו לעיל על תירוץ של ר' שמואל, יש לומר גם על הוכחה זו, שאיננה קשה כ"כ על הקצות, מכיוון שכל דבריו מבוססים על רמב"ן שחולק על רש"י.

אנו מאמינים לה שאבד ממנה גט והיא מגורשת, רק שאנו חוששים שמא גט זה לא שלה (והיינו איתרמי), היה צריך על אף החשש לתת לה את הגט, וכמו שכתב **התוס'** (יח. ד"ה 'הא') שאם הגט הוא לראיה בלבד על הגירושין, אז נותנים אותו לאישה אע"פ שלא בטוחים שהוא שלה⁷. לפ"ז מתורצת גם השאלה למה הגמ' לא העמידה במקרה של עדות על מות הבעל(שאלה 2), מכיוון שבכה"ג אין חשש שקר והגמ' מדברת על שתי החששות.

העונג יו"ט, מתקשה כקצות, כיצד הגמ' מנסה לפשוט את הספק מהברייתות שעוסקות בהכרת המת⁸, הרי בכה"ג אין חשש משקר, והספק של הגמ' הוא על שתי החששות. ומתרץ שבראיות אלו הגמ' רוצה לפשוט את מה שאפשר, ומברייתות אלו היה אפשר להוכיח שמהתורה חוששים לאיתרמי, וא"כ היינו פושטים שגם בהחזרת אבידה וגט זה מדרבנן (כיון דגוף הסימן הוא לא טוב, שעדיין יש חשש שמא שיד למישהו אחר) ולכן לא יחזירו גט.

לגבי שאלת הראשונים (שאלה 4), העונג יו"ט מחדש, שחשש משקר יש גם בסימנים מובהקים, ובכך מתרץ את שאלתם למה הגמ' לא תירצה שמדובר בברייתא בסימנים מובהקים, וכמו שכתב הקצות. לפי העונג יו"ט לכא' לא מיושבת השאלה החמישית מהגמ' בחולין.

ד. דחיית היסוד המשותף לקצות ולעונג יו"ט

יסוד משותף שרואים בדברי הקצות והעונג יו"ט הוא, שכנגד חשש משקר אפילו סימן מובהק לא מועיל. אך לכא' הדבר נוגד את דברי הראשונים ונביא כמה ראיות:

1. **לשון הראשונים** כאן בסוגיא (הרשב"א והר"ן) היא שסימן מובהק מועיל כמו עדים, ומכך נראה שהראשונים למדו, שאין חשש משקר בסימן מובהק כי בעדים פשוט שאין חשש זה.

2. הקצות מביא את **דברי הרמב"ן** בחולין שחולק על רש"י ואומר שבאבידה החשש הוא שמא משקר. הזכרנו לעיל שהראשונים בסוגיא מקשים, מדוע הגמ' לא תירצה שהברייתא של סימני אוכף מדברת בסימנים מובהקים. הרמב"ן עצמו גם הקשה כך, אע"פ שהוא הסביר בחולין שבסוגייתנו יש חשש משקר, ומוכח א"כ שסבר שסימן מובהק מועיל שלא נחשוש לשקר.

3. הזכרנו לעיל את הגמ' (כח.) שאומרת שאם הבעל נותן סימנים והאשה נותנת סימנים, אז יינתן לה. והוספנו שלא יכול להיות שהחשש בגמ' הוא רק מצד איתרמי, דא"כ, היינו נותנים לה את הגט גם אם הוא בוודאי לא שלה, כי הוא רק לראיה בעלמא, וכמו שכתב התוס' (יח.), אלא ע"כ שיש גם חשש משקר, ובכ"ז אומרת הגמ' שסימן מובהק מועיל.

4. **הרמב"ם** (גזילה ואבידה יג, ג) פסק וז"ל: "בא בעל האבידה ונתן סימנים שאינם מובהקים, אין מחזירים לו עד שיאמר סימנים מובהקים"⁹, והרמאי אע"פ שאמר סימנים מובהקים אין מחזירים לו עד שיביא עדים שהיא שלו".

והשיג עליו **הראב"ד** וז"ל: "א"א סימן מובהק לגמרי". ונחלקו המפרשים על איזה חלק מההלכה השיג הראב"ד.

⁷ גבי השבה לבעל, כבר הסברנו לעיל שאין בו חשש שקר, ולכן רש"י לא פירש כך.

⁸ הברייתא שאין מעדיין על פרצוף הפנים, והברייתא שאין מעדיין על השומא.

⁹ כוונתו לסימנים בינוניים כדמוכח בהלכה ה' וכדפירש הרב המגיד.

המגייד משנה פירש שכוונת הראב"ד היא לבאר את דברי הרמב"ם, דמ"ש דלרמאי אין מחזירים בסימנים מובהקים, היינו אפי' מובהקים לגמרי. אך הש"ך (רסז, ב) פירש שהראב"ד בא לחלוק על הרמב"ם. הרמב"ם פסק שמחזירים לרמאי רק בעדים, ובא הראב"ד לחלוק ולומר שגם בסימנים מובהקים מחזירים לרמאי, וא"כ מבואר שסימן מובהק מועיל במקום של חשש משקר, ודלא כקצות.

ה. סתירה בדברי הרמב"ם

בדברי הרמב"ם יש לכא' סתירה. כתב הרמב"ם (גזילה ואבידה יג, ה): "הסימנים המובהקים סומכין עליהם ודנים על פיהם בכל מקום דין תורה. והמידה או המשקל או המניין או מקום האבידה סימנים מובהקים הן".

מבואר בסוף ההלכה, שכאשר הרמב"ם כותב סימנים מובהקים כוונתו לסימנים בינוניים (כן כתב המ"מ בהלכה ג). א"כ יוצא שהרמב"ם פסק שסימנים דאורייתא¹⁰ (מדבריו בתחילת ההלכה) וכך כותב המגייד משנה במקום ומבאר שהרמב"ם פסק כמו האת"ל של רבא (כח).

לעומת זאת כתב הרמב"ם (גירושין ג, יא): "היה לעדים בגט סימן מובהק כגון שאמרו נקב יש בו בצד אות פלונית או שאמרו... הרי זה בחזקתו ותתגרש בו". והקשה הלח"מ במקום, שהרי הרמב"ם (הני"ל) פסק שסימנים דאורייתא, וא"כ לא מובן למה צריך סימן מובהק, הרי כל הסיבה שהגמ' הצריכה סימן מובהק זה בגלל שמספקא לן אי סימנים דאורייתא או דרבנן, ונשאר בצ"ע.

קושיה דומה מקשה הלח"מ על הרמב"ם (גירושין יג, כא) שם כתב הרמב"ם: "מצאוהו הרוג או מת, אם פדחתו וחוטמו ופרצוף פניו קיימין והכירוהו בהן שהוא פלוני מעידים עליו, ואם ניטל אחד מאלו אע"פ שיש להם סימנים בגופו ובכליו אין מעידין עליו שמא אחר הוא". ותמוה, הרי סימנים דאורייתא, ואמאי אין מעידין עליו.

מצינו רמב"ם נוסף (נחלות ז, ג) שכותב שאם באו עדים שראו שפלוני נהרג ולא הכירו פניו אבל היו סימנים מובהקים בגופו והכירו אותם, אם אבד זכרו אח"כ יורדין לנחלה בעדות זו אע"פ שאין משיאין את אשתו "שאני אומר שלא החמירו בדברים אלו אלא מפני איסור כרת אבל לענין ממון... נוחלין על פיהן". ונשאלת השאלה הרי הרמב"ם סובר שסימנים דאורייתא וא"כ למה פסק שלא משיאין את אשתו.

ו. יישוב שיטת הרמב"ם

האחרונים האריכו ביישוב שיטת הרמב"ם ונביא בע"ה שתי דרכים.

הכס"מ (גזו"א הני"ל) חולק על המגייד משנה, ומסביר שאין ראיה שהרמב"ם פסק שסימנים דאורייתא מכיוון שכוונת הרמב"ם בתחילת הלכה ה לסימנים מובהקים לגמרי, ולא לסימנים בינוניים כמ"מ. הכס"מ ממשיך ומבאר דאע"פ שהרמב"ם בסוף ההלכה כתב במפורש שמידה משקל ומנין סימנין מובהקין הו, ומוכח א"כ שסימנים מובהקים ברמב"ם הכוונה לסימנין בינוניים, בכ"ז יש לחלק בין הרישא של ההלכה לסיפא. והוכיח זאת מלשון הרמב"ם ע"ש. עפ"ז לא קשה הרמב"ם בה' גירושין, מכיוון שכל הקושי נבע מההנחה שהרמב"ם סובר שסימנין דאורייתא, אך ע"פ הכס"מ לא קשה מידי.

¹⁰ אמנם הכס"מ חולק ע"ש ור' לקמן בעזה"י

אך הרמב"ם בהל' נחלות עדיין קשה, שאמנם עפ"ז מובן שלא משיאין את אשתו, אך יש לשאול למה הרמב"ם נקט הטעם מחמת חומרת איסור כרת, היה לו לומר דאין משיאין את אשתו מכיוון שסימנין לאו דאורייתא.

בנוסף עצם דברי הכס"מ קצת קשים, שמהלכות ה' וגי' משמע שסימנין מובהקים ברמב"ם, הכוונה לסימנים בינוניים¹¹, ודוחק לומר שכל פעם כוונת הרמב"ם שונה, וכן עולה מהרמב"ם בהלכות גירושין, דכאשר הוא מזכיר סימנים מובהקים לגמרי הוא נוקט לשון זו (דהיינו מוסיף את המילה לגמרי) ואילו כאן הוא לא עשה זאת.

ז. שיטת הנודע ביהודה

בשיעורי ר' שמואל (סימן נ) מביא בשם הנודע ביהודה דרך נוספת ליישב את הרמב"ם.. באמת הרמב"ם סובר שסימנים דאורייתא וכדמשמע בפשט לשונו בהגזו"א, ולכן גם באיסורים מהני סימנים, ומעיקר הדין אפילו בעדות מיתה והשבת גט היה צריך להועיל, אלא שקשה מכמה סוגיות, דמשמע שלהלכה אין משיאין ע"פ סימנים בינוניים¹², לכן כתב הרמב"ם שאף שסימנים דאורייתא מ"מ לגבי איסור כרת החמירו לחוש לצד שסל"ד אף שלא כך ההלכה. לפ"ז מובנת לשון הרמב"ם בהל' נחלות, ונוכל להסביר כך גם ברמב"ם בגירושין, למרות ששם קצת יותר קשה, דהרמב"ם לא הזכיר שהצורך בסימנים מובהקין הוא בגלל חומרת איסור כרת.

¹¹ ונראה שכך גם למד הראב"ד בדעת הרמב"ם עי"ש.

¹² זה הנוסח שמביא ר' שמואל ושולח לנובי"ק אה"ע סימן נא. וחיפשתי שם ולא מצאתי, אבל כן ראיתי בסימן כט אותו תירוץ אך שם כותב שרבנן החמירו לחוש לצד שסל"ד בגלל חומרת איסור כרת ולא כר' שמואל שהביא בשמו שזה בגלל סתירה כביכול בין הסוגיות.